

ВПЛИВ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НА АДАПТАЦІЮ ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

*Петрук В. А., Ляховченко Н. В.
Вінницький національний технічний університет (м. Вінниця)*

Вступ.

Зміна соціально-економічної ситуації в Україні, реформування вищої освіти обумовлює необхідність розробки механізмів життєдіяльності вищого навчального закладу (ВНЗ), одним із аспектів якого є проблема ефективного відбору абітурієнтів і їх подальшої адаптації до особливостей навчання в даному ВНЗ, що забезпечить якісну підготовку спеціалістів. Процес відбору абітурієнтів до вищих навчальних закладів та подальша адаптація до навчання у вищій школі є одним із аспектів функціонування системи вищої професійної освіти.

Метою статті є аналіз впливу кредитно-модульної системи на адаптацію першокурсників до навчання у вищих навчальних закладах освіти.

Для досягнення поставленої мети виявлено специфічні аспекти переходу вчорашніх школярів до системи навчання у ВНЗ, яка характеризується переважно самостійною поза аудиторною роботою.

Специфіка процесу адаптації студентів у ВНЗ визначається різницею в методах навчання як в середній так і вищій школах. Проходить чимало часу, перш ніж студент пристосується до нових вимог навчання. Звідси часто виникають істотні відмінності в діяльності, і особливо в її результатах, при навчанні однієї і тієї же людини в школі та у ВНЗ. Крім того, слабка наступність між середньою і вищою школою, своєрідність методики та організації навчального процесу у ВНЗ, великий обсяг інформації, відсутність навичок самостійної роботи викликають велике емоційне напруження, що нерідко призводить до розчарування у виборі майбутньої професії [1].

Ми підтримуємо думку Кузнецової Н.В., що проблема адаптації студентів-першокурсників до умов вищої школи являє собою одну з важливих загальнотеоретичних проблем і до теперішнього часу є традиційним предметом дискусій, оскільки відомо, що адаптація молоді до студентського життя - складний і багатогранний процес, що вимагає залучення соціальних і біологічних резервів ще не до кінця сформованого організму. Прискорення процесів адаптації першокурсників до нового для них способу життя і діяльності, дослідження психологічних особливостей, психічних станів, що виникають у навчальній діяльності на початковому етапі навчання, а також виявлення педагогічних і психологічних умов активізації даного процесу є надзвичайно важливими завданнями [2].

Дійсно, організація навчальної діяльності на першому курсі не забезпечує належною мірою адаптацію студентів до специфічних умов вищої школи.

Проблема адаптації до навчання у вищому навчальному закладі пов'язана з процесом «входження» вчорашнього учня в систему відносин ВНЗ, труднощами першого року навчання і подальшим розвитком особистості, від якого залежить професійне самовизначення, якість засвоєння навчальних дисциплін, кар'єра та особистий розвиток майбутнього спеціаліста. Адаптація до навчального процесу у ВНЗ – багатоаспектне питання, яке пов'язане зі знайомством з новим колективом, пристосуванням до нових умов і до рівня отримання знань, зі зміною методів навчання, збільшенням обсягу інформації та кількості дисциплін, які не вивчалися у школі, знайомством з викладачами університету та їх вимогами до засвоєння навчального матеріалу [3].

Перший рік навчання студента в будь-якому ВНЗ вважається по праву найбільш проблематичним. Студентське життя починається з першого курсу і, тому успішна адаптація першокурсника до життя і навчання у ВНЗ є запорукою подальшого розвитку кожного студента як людини, майбутнього фахівця. Саме на викладачів, що працюють на початкових курсах навчання, зокрема у технічних ВНЗ це викладачі фундаментальних та загально технічних дисциплін, лягає відповідальність за вирішення проблеми адаптації студентів у стінах закладів освіти. Не рідко в поле зору викладачів не потрапляє ця проблема. Як правило, викладач намагається спрямувати увагу на викладення теоретичного матеріалу або його практичного застосування й зовсім поза увагою залишає поради, щодо конспектування, роботи із навчальною та науковою літературою, організації самостійної роботи у процесі підготовки до занять.

Студенти, які вступили на перший курс, занурюється у світ небезпечної свободи, особливо це стосується тих, які «із під батьківського крила» потрапляють у гуртожиток, або на квартиру, де немає ніякого контролю ні з боку батьків, ні з боку вчителів, що характерно було у шкільному навчальному процесі. Вони відчують себе дорослими, але використання отриманої свободи в більшості випадків відбувається за методом «проб та помилок». Відсутність досвіду організації біту самостійного життя впливає на сприйнятті змісту та організації навчального процесу у ВНЗ. Як показує наш досвід, адаптаційні процеси здійснюються на фоні характерних вікових проявів. Внутрішня тривожність або, навпаки, спокій є показниками морально-психологічного стану першокурсника. Зміна середовища, новий розпорядок роботи, нові вимоги до організації діяльності, безпосереднє оточення і контакти - все це об'єктивно впливає на настрій та працездатність.

Треба зазначити, що труднощі очікують не тільки студентів, які опинились без нагляду батьків, а й першокурсників, які живуть з батьками. По-перше, це кардинальна зміна змісту та обсягу навчального матеріалу; специфічних для ВНЗ видів занять, нових професійних і предметних термінологій, відсутність навичок самостійної роботи, тощо. Першокурсникам не вистачає різних умінь і навичок, які необхідні у ВНЗ для успішного виконання

програми. По-друге, змінюються норми поведінки в ВНЗ, взаємини «вчитель - учень» на «викладач-студент» і т.д. Всі ці труднощі адаптаційного періоду різні за своїм походженням, одні з них мають об'єктивний характер, інші - суб'єктивний.

Отже, необхідно оптимізувати навчальний процес на основі особисто орієнтованої суб'єкт - суб'єктної моделі педагогічної взаємодії, створити такі психолого-педагогічні умови, що супроводжують студентів у рамках взаємоповаги автономії кожного суб'єкта спілкування, складають єдиний психологічний простір для успішного досягнення кінцевого результату навчання. У процесі особисто орієнтованого навчання відбувається спільне з викладачем вироблення і постановка цілей і задач, які визначають стратегію і тактику спільної з викладачем роботи і самоосвіти студента.

Одна із головних проблем, з якою студенти стикаються, поступивши в ВНЗ, необхідність працювати не тільки на заняттях в університеті, але й самостійно вивчати матеріал, користуючись бібліотеками, Інтернетом та іншими засобами. Адже значна роль в навчальному процесі ВНЗ, згідно до Болонського процесу, а саме завершення переходу до трициклової системи, використання кредитів ECTS («Бухарестське комюніке» від 29 квітня 2012 року) відводиться самостійній роботі студента. Крім того, кредитно-модульна система організації навчально-виховного процесу принципово відрізняється від традиційної системи. Зміст навчання поданий у закінчених самостійних модулях, які одночасно є банком інформації і методичними вказівками щодо її застосування. В основі навчання лежать суб'єкт-суб'єктні стосунки між викладачем і студентами, і цим забезпечується самостійність, усвідомлене досягнення певного рівня в навчанні. Стосунки між учасниками педагогічного процесу набувають характер співпраці, а управлінська діяльність на всіх рівнях трансформується із суб'єктивно-об'єктивних в суб'єктивно-суб'єктивні на рефлексивному підґрунті.

Але модульно-рейтингова система оцінювання успішності навчання студентів в кожному модулі сприяє адаптації першокурсників тому, що забезпечує регулярний контроль процесу навчання у цілому, тим самим орієнтує студента на систематичну роботу протягом семестру. Крім того, застосування інтерактивних методів навчання де є елементи змагання; оперативна обробка результатів і своєчасна корекція ходу навчального процесу стимулюють мотивацію студентів до успішної роботи в аудиторії і позааудиторно самостійної ї роботи.

Нова навчальна система багато в чому знецінює набуті в школі способи засвоєння матеріалу. Проходить чимало часу, перш ніж студент пристосується до вимог навчання у ВНЗ. Багатьма це досягається дуже великою ціною. Звідси часто виникають істотні відмінності в діяльності, а особливо її результатах, при навчанні однієї і тієї ж людини в школі і у ВНЗ. Звідси, як показує наш досвід, і низька успішність на першому курсі, особливо у першому модулі.

Основною метою створення педагогічних умов адаптації є визнання самооцінки особистості кожної людини, її права на розвиток і прояв індивідуальності. Виявлення труднощів, які виникають перед студентами на першому курсі у вищому навчальному закладі, і визначення шляхів їх подолання дозволить підвищити активність студентів у набутті якісних знань, вмінь та навичок, що сприятиме уникненню відрахування студентів на першому курсі.

Треба зазначити, що у першокурсників водночас з пристосуванням до нових форм і умов навчання відбувається формування професійного інтересу до обраної спеціальності. Оволодіння навичками навчання і перше ознайомлення з професією - найважливіші чинники в процесі адаптації. Якщо студент самостійно, тільки за власним бажанням, визначився у виборі професії, усвідомив її значення для свого майбутнього життя, то навчання у ВНЗ буде цілеспрямованим і продуктивним.

Висновки. Отже, з метою прискорення адаптації першокурсників до навчання у вищому навчальному закладі необхідно всім учасникам навчально-виховного процесу ВНЗ з перших днів навчання надавати допомогу студентам, спрямовану на подолання труднощів, що виникають в усіх аспектах їхньої адаптації. Індивідуальний підхід до кожного - це основний принцип роботи викладачів та кураторів, які працюють з ними. Вони мають знайти спільну мову з кожним, поговорити відверто, дати пораду або рекомендації як до вивчення дисциплін так і організації їхнього дозвілля, розвинути об'єктивне оцінювання своїх знань і можливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильєва С.А., Копейна Н.С. Психологічна ідентичність як умова успішної адаптації студентів до навчального колективу / С. А. Васильєва, Н. С. Копейна // Сучасні проблеми прикладної соціології та соціальної психології в трудових колективах. Тези доповідей. - Л. - 1984. - С. 332
2. Кузнецова Н.В. Умовия адаптации первокурсников к учебному процессу в Благовещенском филиале СГА [Електронний ресурс] / Н. В Кузнецова – Режим доступу: http://www.sga.su/arch/2007/konf_mKuznetsova.htm
3. Левківська Г. П. Адаптація першокурсників в умовах вищого закладу освіти / Левківська Г. П., Сорочинська В.С., Штифурак В. С. – К., 2000. – 102 с.
4. Гришанов Л.К., Цуркан В.Д. Социологические проблемы адаптации студентов младших курсов / Л. К. Гришанов, В. Д. Цуркан // Психолого-педагогические аспекты адаптации студентов к учебному процессу в вузе: Сб. научных, трудов. – Кишинев. – 1990 - С. 3-17